BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Anul 129 Sibiu, 1 iulie 1981 Nr. 25—26/1981

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Simbolul Credinţei XII

(Consideraţii generale asupra Sfintelor Taine)

Dumnezeu „Care toate le lucrează potrivit sfatului voii Sale" (Efes. 1, 11) şi „Care voieşte ca toţi oamenii să se mîntuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină" (I Tim. 2, 4), a instituit Sfintele Taine în Biserică, organismul sfînt, dumnezeiesc şi omenesc în acelaşi timp, Taine care, după harul divin împărtăşit prin ele, corespund trebuinţelor Bisericii şi ale membrilor ei, spre mîntuire şi sfinţire, dobîndindu-se astfel: naşterea duhovnicească în Hristos, prin Botez; întărirea şi creşterea vieţii duhovniceşti primite în Botez, prin Mir; unirea tainică cu Hristos, prin Euharistie; curăţirea de păcate, prin Pocăinţă; slujirea preoţească a celor chemaţi spre aceasta, prin Preoţie; sfinţirea căsătoriei creştineşte încheiată, prin Nuntă; vindecarea trupească şi sufletească, prin Maslu. Primele patru sînt necesare tuturor credincioşilor; iar celelalte trei, după starea ce-o are cineva în Biserică şi după trebuinţele personale.

Întreagă viaţa creştină, mai cu seamă şi mai puternic în momentele ei hotărîtoare, este străbătută, luminată şi ajutată de harul Sfintelor Taine. Adevărata viaţă creştină este astfel, peste tot, o minunată întreţesere a elementului divin, harul, cu elementul omenesc care se deschide liber sufleteşte spre primirea ajutorului haric; iar în centrul acestei vieţi creştine se găsesc Sfintele Taine dinspre care şi prin care radiază lumină, căldură şi putere duhovnicească asupra întregului vieţii, ca şi asupra tuturor laturilor acestei vieţi, şi personale şi sociale. Aceasta, pentru că, de fapt, în centru este însuşi Hristos, în Cel în care „locuieşte, trupeşte, toată plinătatea Dumnezeirii" (Col. 2, 9) şi care, nedespărţit de Tatăl şi de Duhul Sfînt şi Capul pururea viu al Bisericii fiind, revarsă El, prin lucrarea directă a Duhului Sfînt în Sfintele Taine, harul mîntuitor şi sfinţitor. Sîntem „ai lui Hristos, iar Hristos al lui Dumnezeu" (I Cor. 3, 23).

Creştin adevărat este, deci, cel care aparţine ca mădular viu Bisericii, Trupul tainic al lui Hristos, trup în care, prin Sfintele Taine, El, Hristos, îşi prelungeşte pînă la sfîrşitul veacurilor lucrarea de îndreptare şi sfinţire (mîntuirea subiectivă), după Răscumpărarea generală, adică după împăcarea generală a lumii cu Dumnezeu (mîntuirea obiectivă) prin Întruprare, jertfă şi Înviere, şi după Înălţarea Sa la cer şi Pogorîrea Duhului Sfînt, potrivit iconomiei dumnezeieşti a mîntuirii. Căci Hristos, „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat" (Simb. Cred) şi avînd „toată puterea în cer şi pe pămînt" (Matei 28, 18), realizînd în El mîntuirea pentru toată lumea, a avut şi are grijă ca toţi care se unesc cu El să aibă ajutor divin şi mijloace tot de la El pentru a-şi însuşi personal roadele mîntuirii, roade care să treacă astfel din El în ei, în credincioşi. Prin aceasta, credincioşii intră în comuniune cu Dumnezeu şi pot, tot prin Hristos, să şi-o păstreze cu vrednicie, El împreună cu „Duhul Sfînt, Domnul de viaţă făcătorul" (Simb. Cred.; Ioan 14, 16—18, 26) rămînînd tainic neîntrerupt cu ei, în Biserică, „pînă la sfîrşitul veacului" (Matei 28, 20).

În Sfintele Taine avem conţinutul dumnezeiesc al vieţi creştine, harul, absolut necesar pentru mîntuire; şi necesar nu numai pentru începutul acestei vieţi (Ioan 3, 5) ci şi mai departe în întreagă viaţa, fără întrerupere, pentru recîştigarea îndreptării pierdute prin păcat, pentru statornicie şi stăruinţă în virtute, pentru dezvoltare şi creştere duhovnicească, peste tot pentru îmbogăţire spirituală şi întărire a vieţii creştineşti, în Hristos, după Cuvîntul Acestuia: „Rămîneţi în Mine şi Eu în voi. Precum mlădiţa nu poate să aducă roadă de la sine, dacă nu rămîne în viţă, tot aşa nici voi, dacă nu veţi rămîne în Mine. Eu sînt viţa, voi mlădiţele. Cel care rămîne în Mine şi Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteţi face nimic" (Ioan 15, 4—5). Semnul distinctiv al creştinului este aparţinerea la Biserică şi primirea după cuviinţă a Sfintelor Taine.

Viaţa creştină este viaţă de Sfinte Taine. În Biserică, prin Sfintele Taine ne aflăm pe drumul mîntuirii şi desăvîrşirii. Cel care ne susţine neîntrerupt pe

Pr. Prof. *Isidor Todoran*

(Continuare în pag. a 4-a)

„Sînt din neam românesc, cu o tradiţie frumoasă"

Aceste cuvinte dintr-o discuţie pe care Doamna Profesoară Dr. Mary Leucă, de la Universitatea Purdue din Statele Unite ale Americii a avut-o în ziua de 18 iunie 1981 la Rectoratul Institutului Teologic Universitar din Sibiu cu P. C. Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, Rectorul Institutului şi cu P. C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Prorectorul Institutului, ilustrează cel mai bine devotamentul cu care Domnia Sa activează pentru descoperirea tradiţiilor românilor americani, a legăturilor lor cu ţara, pentru continuarea acestor tradiţii şi legături de către generaţiile de astăzi şi de către cele care vor urma.

Revărsîndu-se din plinul inimii Domniei Sale — pentru că citîndu-o din nou pe interlocutoarea noastră, „românilor nu trebuie să le pui întrebări pentru a afla despre ei, ei au în inimă povestea vieţii lor" — discuţia ne-a dat prilejul să aflăm că dragostea pentru ceea ce este românesc a început la Doamna Mary Leucă în anii copilăriei fiind cultivată de părinţi. „Tata vorbea cu dragoste despre mama lui, despre sora lui, despre pomii de acasă". Aceasta a sporit la Domnia Sa dragostea pentru părinţi şi pentru ceea ce aceştia iubeau.

Dragostea pentru ceea ce este românesc a fost cultivată în familie, la diferitele ocazii ale comunităţii româneşti la care se cîntau doine, se jucau jocuri româneşti, se arbora tricolorul, sufletul românesc cel care acasă în Transilvania de sub stăpînire străină nu se putea manifesta în libertate, se descătuşa în aceste manifestări care îi ţineau pe cei dintîi emigranţi români legaţi de cei de acasă.

Familiile de emigranţi, în primul rînd, erau adevărate icoane ale ţării de la Carpaţi şi Dunăre. „Noi în casă am vorbit numai româneşte", ne istoriseşte Doamna Mary Leucă. Părinţii cîntau în casă doine şi recitau poezii româneşti pe care le-au învăţat şi copiii. Limba românească, pe care Doamna Mary Leucă o vorbeşte cu atîta iscusinţă, este singura căreia i s-a închinat o poezie de profunzimea celei scrise de Mateevici (poezia „Limba noastră"). Astăzi, legătura cu limba română o păstrează românii americani mai ales prin intermediul bisericilor lor.

Viaţa românilor din America se desfăşura în jurul bisericilor, şcolilor şi societăţilor culturale care au activat în strînsă legătură unele cu altele. Astfel, una din primele acţiuni ale societăţilor culturale a fost aceea de a cere preoţi din ţară pentru bisericile pe care românii şi le-au construit pe pămînt american, fără ajutorul nimănui şi de cele mai multe ori cu mari jertfe. Bisericile organizau şcoli în care copiii emigranţilor învăţau limba părinţilor lor, istoria şi geografia României, cîntece şi dansuri româneşti. La cele mai multe din aceste şcoli dascăli erau preoţii. Atît bisericile cît şi societăţile româneşti întreţineau legături cu organizaţiile corespunzătoare din ţară. În ce priveşte societăţile culturale acestea se orientau după programele culturale ale *Astrei*.

În vremurile grele ale începutului, românii din America s-au ajutat întreolaltă atunci cînd era vorba să trimită bani la cei rămaşi acasă sau să realizeze ceva în cadrul comunităţilor lor din America.

Doamna Mary Leucă s-a aplecat cu dragoste asupra documentelor istoriei românilor americani adunînd scrisori, fotografii, poezii, stînd de vorbă cu nenumăraţi români americani din prima generaţie. Preocupările acestea nu s-au oprit la valoroasa sa teză de doctorat despre istoria românilor americani din districtul Cook (din apropiere de Chicago). Domnia Sa a constatat un interes tot mai mare pentru istoria României nu numai în cadrul comunităţilor româneşti din America ci şi în cercuri mai largi. Doamna Mary Leucă aduce o importantă contribuţie pe linia satisfacerii acestui interes.

În cadrul numeroaselor călătorii pe care le-a întreprins în ţară, Doamna Mary Leucă a vizitat catedralele din Bucureşti, Sibiu, Cluj-Napoca, Timişoara şi aşa cum ne-a mărturisit în încheierea discuţiei, îi plac satele de la noi, îi plac şi oraşele şi se simte în România ca acasă.

A. Jivi

Militanţi pentru libertatea şi unitatea poporului român

Mihail Kogălniceanu (1817—1891)

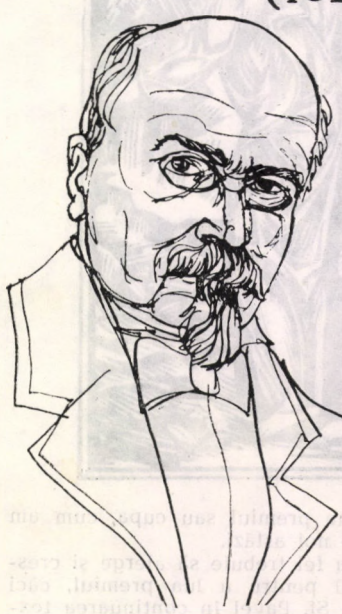

Personalitate luminoasă şi multilaterală a veacului trecut, care a militat cu abnegaţie şi dăruire, cu pricepere şi hotărîre pentru emanciparea pe multiple planuri a poporului nostru, pentru libertatea şi unitatea ţărilor române, Mihail Kogălniceanu, de la moartea căruia se împlinesc nouă decenii anul acesta, ocupă un loc de prestigiu între marii bărbaţi ai românilor.

Viitorul cărturar şi literat, profesor şi gazetar, diplomat şi om politic s-a născut în Iaşi, la 6 septembrie 1817, în familia serdarului Ilie Kogălniceanu, urmaş de răzeşi înstăriţi, dotat cu un deosebit simţ practic şi tact politic, datorită cărora s-a ridicat pînă la cele mai înalte ranguri, şi al soţiei sale, Catinca Stavilă, fiica unui medelnicer orheian.

În educaţia sa, precum şi a celorlalţi fraţi şi surori, cuvîntul hotărîtor l-a avut mama, care şi-a crescut urmaşii cu guvernantă germană, profesoară franceză şi la institute străine, înainte de întemeierea şcolii naţionale. Mihail şi-a afirmat cu precocitate o vie curiozitate intelectuală, o aviditate deosebită de a-şi lărgi sfera cunoştinţelor, citind cu nesaţ gazetele şi cărţile la îndemînă.

Primele cunoştinţe şcolare le-a dobîndit împreună cu Vasile Alecsandri de la fostul călugăr maramureşan Gheorghe Vida, profesor la Seminarul de la Socola. El şi-a continuat instrucţia la pensionul Garet, apoi la institutul francez de la Miroslava, dovedind o mare sete de învăţătură. Cu aceeaşi dorinţă de cunoaştere, va continua studiile la Lunéville, în Franţa, începînd din toamna anului 1834, şi Berlin, unde i-a însoţit pe cei doi fii ai domnitorului Mihail Sturza. La vîrsta de 17 ani, pe cînd era în ţară, Mihail a devenit cadet, primind onorific gradul de sublocotenent.

La Lunéville, pe lîngă obiectele de învăţămînt, Mihail găseşte timp şi un număr nesfîrşit de ziare şi cărţi în cabinetele de lectură ale oraşului, pe care le citeşte; achiziţionează lucrări, formîndu-şi o bibliotecă de 500 volume.

După un an, însoţindu-i pe fiii domnitorului, se mută la Berlin. Aici, vreme de doi ani, va urma variate lecţii particulare, dar făcea şi scrimă, înot, muzică, dans, călărie, frecventa saloanele, balurile, opera, teatrele, dobîndind o educaţie multilaterală şi însuşiri din cele mai alese.

Încă din timpul studiilor la Berlin, nutreşte gîndul să scrie o istorie a Moldovei şi Ţării Româneşti, în care scop încearcă să obţină lucrarea lui Petru Maior, cere cărţi şi documente istorice din ţară şi studiază lucrările existente la biblioteca din oraş. Ca urmare, în 1837, cînd împlinea vîrsta de 20 de ani, Kogălniceanu tipăreşte la Berlin primele trei lucrări istorice: Moldau und Wallachei. Romänische oder Wallachische Sprache und Literatur von einem Moldauer; Esquisse sur l'histoire, les moeurs et la langue des cigains, connus en France sons le nom de Bohémiens; Histoire de la Valachie, de la Moldavie et des Valaques transdanubiens.

În 1837 se înscrie student la Universitatea din Berlin, facultatea de ştiinţe juridice. După un trimestru, în care obţinea rezultate din cele mai bune, el abandonează studiile superioare, şi, la sfîrşitul lui februarie 1838, se reîntoarce în ţară. Ajuns în Moldova, pe parcursul a două luni este avansat căpitan, timp în care el se avîntă în publicistică.

Pentru început a fost redactor la „Alăuta românească"; în aprilie 1840 preia de la Asachi conducerea gazetei „Foaie săteească a Principatului Moldovii". Tot în acel an, apare sub redacţia sa revista „Dacia literară", în colaborare cu C. Negruzzi şi V. Alecsandri.

În vederea unei activităţi editoriale proprii, Kogălniceanu întemeiază o tipografie, unde vor apare: „Cantora Foaei săteşti", „Foae săteească", „Dacia literară", revista trimestrială „Arhiva românească", „Propăşirea", nuvela „Iluzii pierdute", „Almanah pentru învăţătură şi petrecere", o serie de lucrări originale de Grigore Alexandrescu, Nicolae Bălcescu, A. Donici, C. Stamati, V. Alecsandri, precum şi „Letopiseţile Ţării Moldovei", II şi III, în total 53 de titluri în limbile română, germană, latină, franceză, greacă.

Anul 1840 îi aduce lui Kogălniceanu numirea, împreună cu C. Negruzzi, V. Alecsandri şi Petre Cîmpeanu, la conducerea teatrului românesc şi francez din Iaşi. Noua conducere a teatrului va pune problema realizării unui repertoriu naţional. În acest cadru se vor juca piese, scrise de Alecsandri şi traduceri de M. Kogălniceanu.

Numit profesor la Academia Mihăileană din Iaşi, îşi începe la 24 noiembrie 1843 cursul de istorie naţională, cu un cuvînt de deschidere, în care vorbea despre locul şi rolul istoriei în cadrul ştiinţelor şi în societate. „Istoria — spunea dînsul — a fost cartea de căpetenie a popoarelor şi a fiecărui om; pentru că fiecare află în ea regule de purtare, sfat la îndoielile sale, învăţătură la neştiinţa sa, îndemn la faptă bună". Mai departe, sublinia că: „Istoria ne leagă cu vecia, puind în comunicaţie sămînţiile trecute cu noi, şi pre noi cu sămînţiile viitoare".

La 2 ianuarie 1844, tipăreşte revista „Propăşirea" care, din cauza cenzurii, va apare cu subtitlul „Foaie ştiinţifică şi literară". În paginile periodicului, vor fi inserate o serie de articole de istorie naţională, proză şi poezie, tra-

Prof. *Petru I. Dan*

(Continuare în pag. a 2-a)

„Alergaţi aşa ca să luaţi premiul"

Sf. Apostol Pavel a fost, după cum ştim, cît se poate de receptiv nu numai la cultura vremii în care a trăit, din care a cules, ca albina, tot ce folosea zidirii sale şi obştiilor cărora slujea, ci şi la toate fenomenele vieţii, la tot ceea ce-l înconjura, recurgînd, în grija sa de a face cît mai înţeleasă şi lucrătoare Evanghelia Mîntuitorului Iisus Hristos, la imagini şi comparaţii din cele mai surprinzătoare şi semnificative.

Aflîndu-se, de pildă, la Roma în prima sa captivitate, între anii 61—63 d. H., şi scriind Efesenilor se foloseşte de echipamentul ostaşului roman care îl păzea, echipament căruia îi dă un înţeles duhovnicesc. Îmbrăcămintea şi armele soldatului care stătea de strajă la locul său de detenţie se transformă, sub pana cu adevărat inspirată a Sf. Ap. Pavel, în „arme ale lui Dumnezeu" (Ef. 6, 13), pe care Efesenii şi noi toţi cei ce urmăm Mîntuitorului Hristos sîntem îndatoraţi să le îmbrăcăm ca astfel înarmaţi să putem sta împotriva atacurilor sau „săgeţilor" răului, împotriva tuturor tentaţiilor care pot să ne întineze în chip divers viaţa.

„Drept aceea — scrie marele Apostol — ţineţi-vă bine, încingîndu-vă mijlocul vostru cu adevărul, îmbrăcîndu-vă în zaua dreptăţii şi încălţîndu-vă picioarele întru gătirea Evangheliei păcii. Peste toate luaţi pavăza (scutul) credinţei cu care veţi putea stinge toate săgeţile cele aprinse ale vicleanului. Şi coiful mîntuirii să-l luaţi şi sabia Duhului care este cuvîntul lui Dumnezeu" (Ef. 6, 14—17).

Tot pentru a face cît mai accesibilă înţelegerea rostului Evangheliei pentru viaţa noastră, Sf. Ap. Pavel foloseşte o seamă de imagini sau comparaţii luate din lumea sportului. Întrecerile sportive, care cîştigă atîta teren în veacul nostru, erau în mare cinste şi în antichitatea grecească mai ales, unde-şi au obîrşia şi jocurile olimpice. Dorind să facă pe creştinii din Corint să înţeleagă mai bine chemarea lor în lume, Sf. Apostol Pavel transpune pe fiii săi născuţi în Iisus Hristos-Domnul nostru în arenele sportive, cînd spune: „Nu ştiţi voi că acei care aleargă în stadion, toţi aleargă dar numai unul ia premiul" (I Cor. 9, 24).

Se pare că în antichitate sporturile mai răspîndite erau alergările. Sf. Apostol Pavel atrage atenţia că un asemenea alergător este şi creştinul, orice fiu bun al Bisericii. După cum am reţinut, în imaginea de mai sus accentul nu cade pe alergarea în sine, ci pe modul cum trebuie alergat pentru a cîştiga întrecerea şi astfel a lua premiul sau cupa, cum am zice noi astăzi.

La fel trebuie să alerge şi creştinul pentru a lua premiul, căci zice Sf. Pavel în continuarea textului de mai sus: „Alergaţi aşa ca să-l luaţi (premiul)" (I Cor. 9, 24).

Marele Apostol nu se opreşte încă aici ci, adînc cunoscător al realităţilor sportive din vremea sa, arată că cei ce se aliniază pentru a lua startul în întrecere, pe lîngă un antrenament continuu, trebuie să aibă o viaţă ordonată, cumpătată, cu abţinerea de la mîncări şi băuturi, de la orice fel de excese, cînd zice: „Oricine se luptă se înfrînează de la toate" (I Cor. 9, 25). Sf. Pavel subliniază însă că alergătorii din arenă fac acest efort uriaş pentru dobîndirea unui premiu trecător, „ca să ia o cunună stricăcioasă". Cu atît mai justificat este deci efortul nostru cînd alergăm pentru o cunună „nestricăcioasă" (I Cor. 9, 25), cu valoare veşnică.

Pentru a fi mai bine înţeles în asemănarea pe care o face, neobositul Apostol se dă pe sine pildă de alergător duhovnicesc, cînd zice: „Eu deci aşa alerg, nu ca la întîmplare. Aşa mă lupt cu pumnul (aluzie desigur la alt gen de sport), fără să lovesc în aer, ci îmi strunesc trupul meu şi îl robesc ascultării" (I Cor. 9, 26—27).

Aceeaşi idee sau asemănare marele Apostol Pavel o reia în Epistola către Filipeni, unde scrie: „Nu că aş fi luat răsplata sau că aş fi desăvîrşit, dar alerg după ea s-o cuceresc, întrucît cucerit am fost şi eu de către Hristos Iisus.

Fraţilor — continuă Sf. Pavel — eu încă nu socotesc s-o fi cucerit dar una fac, uitînd cele ce sînt în urma mea şi tinzînd la cele ce sînt înainte alerg la ţintă, la răsplata dumnezeieştii chemări de sus întru Hristos Iisus" (Filip. 3, 12—14).

Ba mai mult, vorbind despre sfinţi pe care ne îndeamnă să-i luăm ca modele în alergarea noastră, Sf. Ap. Pavel leagă această imagine sportivă de însăşi lucrarea Mîntuitorului, cînd zice: „Avînd împrejurul nostru atîta nor de mărturii (sfinţii şi dreptii V. Testament), să lepădăm orice povară şi păcatul ce grabnic ne împresoară şi să alergăm cu stăruinţă în lupta care ne stă înainte, cu ochii aţintiţi asupra lui Iisus care, pentru bucuria pusă înaintea lui, a suferit crucea" (Evr. 12, 1—2).

Viaţa noastră creştină, de urmaşi ai Mîntuitorului Iisus Hristos, de fii ai Bisericii este într-adevăr o alergare, o alergare însă de cu totul altă natură decît cea din stadioane, o alergare care dă rost şi înţeles înalt vieţii noastre.

Scopul sau ţinta alergării noastre este desăvîrşirea în Iisus Hristos — Domnul nostru, este ajungerea noastră la „statura bărbatului desăvîrşit" (Ef. 4, 13), este urcuşul nostru spre Taborul transfigurării sau îndumnezeirii noastre, ţintă cu adevărat demnă de urmărit.

Ca şi alergările din arenă, alergarea noastră nu este la voia întîmplării, ci, precum am văzut, are şi ea rînduielile sau poruncile ei, uneori destul de severe dar nu imposibile de urmat, ba chiar uşoare, cînd antrenamentul este făcut cu toată seriozitatea, convingerea şi dragostea.

Mai întîi alergarea noastră duhovnicească trebuie să fie continuă, perseverentă, de fiecare zi, de fiecare clipă. Orice pauză sau încetinire a ritmului de a deveni mai buni, mai drepţi, mai după voia lui Dumnezeu este o îndepărtare de ţinta pe care o urmărim, dacă nu chiar o cădere de la ea. De acest lucru ne avertizează şi Sf. Ap. Pavel, cînd zice: „Celui ce i se pare că stă să ia aminte să nu cadă" (I Cor. 10, 12), ceea ce vrea să ne spună că orice punct atins în alergarea noastră, orice cîştig spiritual dobîndit să nu constituie o automulţumire şi deci un pretext de a sta pe loc, de a întrerupe alergarea. Referindu-se la acelaşi alergător din arenă, Sf. Ioan Gură de Aur ne spune că, asemenea acestuia, „rîvnitorul spre perfecţiune spirituală trebuie să-şi angajeze toate forţele în luptă perseverentă, privind mereu înainte spre ţintă. Alergătorul nu se opreşte niciodată... departe de a-şi micşora efortul cînd este aproape de ţintă, mai ales atunci îşi intensifică alergarea".

În al doilea rînd, alergarea noastră, asemenea alergătorilor din stadioane, reclamă o „strunire a trupului", cum spune Sf. Ap. Pavel, adică o foarte severă disciplină lăuntrică, o cît mai deplină stăpînire a pornirilor sau „îndemnurilor cărnii" (II Petru 2, 10) de către forţele noastre sufleteşti, care, în această sfîntă alergare, vor creşte şi se vor afirma tot mai mult. Crescînd puterile noastre lăuntrice, cresc şi virtuţile creştineşti, podoaba oricărui suflet, prin care ajungem apoi la starea de neprihănire, cum spun părinţii duhovniceşti, adică de pace lăuntrică, cînd puterea păcatului se anulează aproape deplin, cînd săgeţile răului nu ne mai pot răni fiinţa noastră. Acest lucru este întrutotul posibil cu cît ştim că atunci cînd alergarea noastră este dreaptă, cinstită, corestă, sinceră, în efortul pe care îl depunem sîntem permanent asistaţi şi întăriţi de harul divin, de lucrarea Sf. Duh, care sporeşte negrăit de mult puterile noastre proprii.

Prin botez, putem spune că firesc ne aliniem la startul alergării despre care ne vorbeşte atît de potrivit Sf. Apostol Pavel.

Se cuvine deci să ne încordăm toată fiinţa în această alergare, în această continuă autodepăşire în bine, de permanentă înnoire sau primenire lăuntrică, care dă frumuseţe şi înţeles superior vieţii noastre pămînteşti, fiind totodată şi în posibilitatea de a dobîndi şi cununa fericirii veşnice.

Arhid. *Gh. Papuc*

Mihail Kogălniceanu

(Continuare din pag. 1)

duceri ale unor lucrări valoroase din limbi străine.

Cum raporturile sale cu domnul Mihail Sturza se înăspresc, în 1844, Kogălniceanu demisionează din armată şi pleacă la Viena. Revenit în Moldova şi ameninţat cu arestarea, el îşi alege cariera de avocat, pe baza studiilor berlineze, şi se stabileşte la ţară. În toamnă, „Foaia ştiinţifică şi literară" este suprimată din ordinul domniei, iar Kogălniceanu ridicat şi închis la mănăstirea Rîşca, pentru două luni.

În 1845, publică al doilea volum din „Arhiva românească" şi începe tipărirea colecţiei de cronici intitulate „Letopiseţile Ţării Moldovei".

Pe la mijlocul anului 1845, pleacă la Paris, unde va lua contact cu societatea studenţilor români, în care activau Ion Ghica şi Nicolae Bălcescu, tineri preocupaţi de emanciparea politică şi Unirea Principatelor. Revenit în ţară, în 1847, Kogălniceanu, deşi n-a participat direct la revoluţie, prin ideile sale el se încadrează în ideologia paşoptistă. Ameninţat cu arestarea, trece în Bucovina, adăpostindu-se la familia Hurmuzaki. Acolo, din însărcinarea „Comitetului revoluţionar moldovean", Kogălniceanu a redactat programul „Dorinţele partidei naţionale din Moldova", în care se punea problema împroprietăririi ţăranilor şi constituirii statului naţional român.

În ianuarie 1849, pleacă la Viena, iar de-acolo la Paris. În iulie 1849, după înlăturarea domnului, revine în ţară, reluîndu-şi profesia de avocat. Este înaintat la gradul de colonel şi numit director la Departamentul lucrărilor publice.

Peste un an de la reîntoarcerea din surghiun, apare începutul său de roman „Tainele inimii"; din 1853, scrie „Ochire istorică asupra sclaviei", drept introducere la tălmăcirea romanului *Coliba lui Moş Tom* de scriitoarea americană H. B. Stowe.

Are şi preocupări economice. În 1852, înfiinţează la Neamţ prima fabrică de postav cu utilaj modern şi personal tehnic adus din Germania, întreprindere care s-a menţinut peste 22 de ani.

Paralel cu aceasta, Kogălniceanu duce o neobosită acţiune politică unionistă. În acest scop, înfiinţează, în 1855, ziarul „Steaua Dunării", care devine organul principal de raliere a unioniştilor din ambele Principate. Se ridică cu vehemenţă împotriva măsurilor antiunioniste luate de caimacamii Toderiţă Balş şi Nicolae Vogoride, motiv pentru care a fost urmărit şi prigonit de autorităţi, iar „Steaua Dunării", suspendată în cinci rînduri.

Ales deputat în Divanul ad-hoc al Moldovei în toamna anului 1857, Kogălniceanu desfăşoară o activitate impresionantă şi îşi dezvăluie talentul oratoric deosebit, cunoscut pînă atunci doar ca un talent de avocat. El a prezentat în divan, la 7 octombrie 1857, proiectul de hotărîre, prin care se rosteau dorinţele ţării privind unirea principatelor într-un singur stat sub numele de România. A făcut parte din Adunarea electivă, care l-a ales domn pe Alexandru Ioan Cuza. Cu prilejul depunerii jurămîntului de către domn, rosteşte o alocuţiune privind semnificaţia actului istoric şi îndatoririle alesului, constituind un monument al oratoriei noastre politice. Ilustrul cărturar şi om politic a făcut parte din Comisia centrală de la Focşani, şi din Adunarea legislativă. A fost animatorul vieţii noastre parlamentare la începuturile acesteia, precum şi promotorul unui stil de aleasă urbanitate, pusă exclusiv în serviciul ideii şi menajînd persoana particulară a opozantului. A doua mare problemă dezbătută înainte şi după alegerea lui Cuza, a fost aceea a îmbunătăţirii sorţii ţăranilor. Şi aici, Kogălniceanu s-a situat pe o linie înaintată, preconizînd eliberarea şi împroprietărirea lor, cu despăgubire.

Numele lui Kogălniceanu este strîns legat de acela al domnitorului Unirii şi al marilor reforme înfăptuite în acei ani. El a fost preşedinte al Consiliului de Miniştri de la 3 mai 1860 la 17 ianuarie 1861 şi de la 12 octombrie 1863 la 26 ianuarie 1865. În acest timp se adoptă legea secularizării averilor mănăstireşti şi legea rurală.

După înlăturarea lui Cuza din scaunul domnesc şi Kogălniceanu va fi invalidat, în aprilie 1866, de parlamentul nou ales odată cu venirea în ţară a lui Carol I. În perioada următoare, va intra în cabinetele lui Dimitrie Ghica (1868), G. Manu (1869), Manolache Costache Epureanu (1876) şi I. C. Brătianu (1877—1880) ca ministru de interne şi externe. Prestigiul său peste hotare, determină chemarea lui la Departamentul de externe în momentul războiului ruso-turc. În această calitate, semnează Convenţia cu Rusia la 4 aprilie 1877, participă la Adunarea deputaţilor care va proclama independenţa României la 9 mai 1877 şi ia cuvîntul la Congresul de pace de la Berlin (1878), apărînd interesele Statului român. Kogălniceanu a fost deputat în toate parlamentele din acea vreme şi a continuat să scrie pînă la moarte. Marele orator şi istoric a fost ales membru al Academiei Române la 29 mai 1868, odată cu Alexandru Papiu Ilarian, fără să rostească obişnuitul discurs de recepţie.

Bolnav de mai multă vreme, cînd împlinea vîrsta de 74 ani, Kogălniceanu pleacă la Paris. Acolo, prestigiosul cărturar şi om politic a încetat din viaţă pe masa de operaţii, la 20 iunie 1891, cînd i s-a făcut a unsprezecea intervenţie chirurgicală. Rămăşiţele lui pămînteşti, învelite în steagul tricolor, au fost aduse în patrie şi înhumate în cimitirul „Eternitatea" din Iaşi, în cripta familiei.

Prin întreaga-i viaţă şi activitate, figura lui Mihail Kogălniceanu este legată de toate marile evenimente culturale şi social-politice pe care le-a străbătut ţara noastră în veacul al XIX-lea, ceea ce a dus la dăltuirea numelui său luminos în istoria şi conştiinţa poporului român.

Acţiune ecumenistă

Pornind de la principiile învăţăturii evanghelice, Bisericile creştine consideră că este de datoria lor să sprijine eforturile ce se depun în lume pentru lichidarea exploatării şi nedreptăţilor acolo unde mai dăinuie, pentru înlăturarea înapoierii, conflictelor şi oricăror prejudicii aduse cauzei păcii şi progresului. Dovadă în această privinţă stă, printre altele, consultaţia organizată de Consiliul Ecumenic al Bisericilor la Budapesta între 1—5 iunie a. c. cu participarea delegaţilor Bisericilor din ţările socialiste ale Europei. Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de P. S. Episcop-vicar Timotei Lugojanul.

Consultaţia avînd ca temă „Economia socialistă, capitalul transnaţional şi responsabilitatea creştină" a înscris pe ordinea de zi referate şi dezbateri în plen şi pe grupe.

Referenţii principali au fost: Marcos Arruda, responsabilul Programului pentru corporaţiile transnaţionale de pe lîngă Comisia pentru participarea Bisericilor la dezvoltarea din cadrul C. E. B., prof. dr. Tibor Palankai — Ungaria, prof. Lev Karpov — U.R.S.S., episcopul metodist Emilio de Carvalho — Angola, prof. Karoly Pröhle — Ungaria, şi Rev. Christi Rosa din partea C. L. P. Au mai prezentat referate Rob von Drimmelen — Olanda şi dr. Dieter Maneke — R. F. G. Expunerile acestora şi discuţiile pe marginea lor au subliniat necesitatea statornicirii unei noi ordini economice internaţionale, care să asigure dezvoltarea tuturor ţărilor şi colaborarea dintre popoare.

Consultaţia s-a bucurat de găzduirea Bisericii Reformate din Ungaria. În numele acesteia, episcopul Tibor Bartha a făcut deschiderea oficială printr-un serviciu religios, ţinînd şi o cuvîntare legată de preocupările întrunirii. La fel încheierea lucrărilor a fost marcată de un serviciu ecumenic, cu o cuvîntare a profesorului Bucsay. Sesiunea şi-a adus prin concluziile ei o contribuţie în plus la punerea în aplicare a programului pentru corporaţiile transnaţionale al C. E. B. în contextul sprijinirii eforturilor care vizează instaurarea unei noi ordini ecumenice internaţionale.

Legăturile frăţeşti între ierarhi ardeleni şi moldoveni în secolul XIX

Nu mă refer, în rîndurile care urmează, la relaţiile frăţeşti vechi şi neîntrerupte între clericii şi credincioşii români ortodocşi transilvăneni şi acei care au trăit în Muntenia şi Moldova, deoarece sînt prea bine cunoscute. Atît, doar, vreau să amintesc, în treacăt, că munţii Carpaţi n-au despărţit fiii poporului nostru ci i-au apropiat şi înfrăţit. În peisajul geografic al patriei noastre, Carpaţii sînt o coloană de rezistenţă, axul în jurul căruia s-a dezvoltat acest popor, în jurul căruia a vibrat viaţa românească. Relaţiile bisericeşti, alături de cele cultural-sociale şi, în genere, etnice, au fost totdeauna strînse, variate, temeinice.

Mărturisind aceleaşi adevăruri de credinţă ortodoxă, dreptmăritorii fii ai Bisericii, monahii, clericii s-au simţit acasă atît dincoace cît şi dincolo de Carpaţi. Cu înalta preocupare de a sluji poporul, credincioşii, ierarhi moldoveni şi munteni au trimis în sec. XVII şi XVIII ierarhilor din scaunele vlădiceşti de peste munţi roadele strădaniilor lor cărturăreşti, iar aceştia, la rîndul lor, au făcut la fel. Cărţi de slujbă şi de îndrumare morală-religioasă tipărite la Iaşi, Bucureşti şi Rîmnic erau căutate şi folosite peste tot în Transilvania.

Preocupări de felul acesta, schimburi de cărţi şi scrisori prin care s-au urmărit adîncirea legăturilor frăţeşti întărirea unităţii spirituale ortodoxe, avem şi în sec. XIX. Astfel, fericitul întru pomenire Andrei Şaguna, încă de pe cînd era Episcop al Ardealului, a stat în legătură cu căpetenii bisericeşti din Moldova şi Muntenia. Scrisorile care s-au păstrat şi publicat, între timp, fie de la arhierei din vechea Românie către înaltul ierarh din scaunul de la Sibiu, fie de la acesta către ei, sînt grăitoare în acest sens. „Cu toate neînlesnirile ce se aflau pe atunci în privinţa comunicaţiei de la unii la alţii" şi a unor „piedici de ordin politic", Andrei Şaguna a păstrat corespondenţă cu Mitropoliţii Nifon al Ungrovlahiei şi Sofronie al Moldovei şi Sucevei, cu Episcopii Calinic al Rîmnicului, Filaret şi Dionisie ai Buzăului şi cu Arhiereii Filaret şi Neofit Scriban (Dr. Ioan Lupaş, Mitropolitul Andrei Şaguna, Sibiu, 1911, p. 263). La Arhivele statului din Iaşi se păstrează trei scrisori trimise în primele luni ale anului 1860 de Episcopul Andrei Şaguna, arhiereului Filaret Scriban, care era atunci rector al Seminarului de la Mănăstirea Socola (Dosar 877, fond „Seminarul Veniamin Costachi", filele 401—405).

Din prima scrisoare, cu data de 20 ianuarie 1860 reiese că Filaret Scriban trimisese episcopului de la Sibiu un exemplar din lucrarea sa „Istoria bisericească pe scurt" — 1858. Comunicînd arhiereului moldovean că a dat la tipar o „Istorie bisericească", — se referea la „Istoria Bisericii Ortodoxe Răsăritene Universale", 2 vol., Sibiu, 1860 —. Andrei Şaguna îl roagă, totodată, să-i dea în 14 zile cîteva informaţii în legătură cu bisericile şi mănăstirile din Iaşi, arătînd care este însemnătatea lor şi cine sînt ctitorii. Şaguna mai dorea să cunoască dacă la episcopii şi în oraşele din Moldova sînt „institute literare şi filantropice", dacă sînt moaşte ale sfinţilor, dacă printre călugări şi călugăriţe sînt unii proveniţi dintre „boieri" şi „boierese" — în această ordine de idei se interesează de „prinţesa Brîncoveneasa", de bună seamă, Safta Brîncoveanu, călugăriţă în Mănăstirea Văratec — cîte mănăstiri sînt pămînteşti şi cîte închinate.

Cum se vede din scrisoarea a doua, cu data de 23 februarie 1860, Filaret Scriban a trimis ceea ce i se ceruse. Mulţumind, Andrei Şaguna mai face arhiereului de la Iaşi „o rugare" şi anume de a-i mijloci „şi precuvîntarea ... din Mărturisirea Ortodoxă în care se vorbeşte despre soborul ţinut la Iaşi". Fără îndoială, el avea în vedere traducerea importantei lucrări întocmită de Mitropolitul Petru Movilă, pe care o efectuase Filaret Scriban însoţind-o de o scurtă prezentare asupra personalităţii mitropolitului kievean şi asupra sinodului de la Iaşi — 1642 — care a aprobat „Mărturisirea"; traducerea lui Scriban fusese tipărită cu cîţiva ani mai înainte la Mănăstirea Neamţ.

Odată cu „datele" trimise, arhiereul ieşean, în răspunsul său, care, probabil se păstrează în vreo arhivă sibiană, a cerut lui Andrei Şaguna să facă o colectă în favoarea mănăstirii de la Muntele Sfînt pentru călugării români. Filaret Scriban se referea la schitul Prodrom de la Muntele Athos, care, prin strădania unor călugări români era, chiar pe vremea aceea, refăcut şi mărit. Andrei Şaguna apreciază „propunerea" privind colecta, dar mărturiseşte „cu durere" că Eparhia pe care o conduce este „una din cele mai sărace ... cu sute şi mii de trebuinţe, care din cauza lipsei rămîn neîmplinite". El adaugă, în continuare, că dreptcredincioşii din Sibiu „nu au niciodată mîngîierea de a se vedea în număr mai mare adunat la o sfîntă slujbă, deoarece nu este în acest oraş o „biserică mai mare episcopală" în care să putem îmbulzi tinerimea studioasă atît clericală cît şi gimnazială, ba şi pe cea din şcoalele elementare „cum şi alte categorii de creştini".

Dezvăluind intenţia sa de a zidi o catedrală la Sibiu, pentru care a şi început a colecta bani, Andrei Şaguna face cunoscut, totodată, lui Filaret Scriban că ar dori să întemeieze „o mănăstire în locul celor multe avute dar acum toate pierdute" în împrejurări şi condiţii tragice pentru Transilvania. Deocamdată, el aminteşte că preocuparea sa prioritară este „biserica episcopală" şi roagă să colecteze bani şi în Moldova fiind convins „că asta ar fi o binefacere neuitată ... o binefacere prin care s-ar înlesni realizarea dorinţei a mai bine de o jumătate de milion de români, fireşte, din Sibiu şi din împrejurimi.

Nu ştiu dacă în Moldova s-au colectat bani pentru catedrala Sibiului. Scrisorile primite de Andrei Şaguna de la ierarhi munteni arată că, în unele eparhii, s-au făcut colecte pentru înălţarea monumentalei biserici plănuite de marele ierarh de la Sibiu.

În sfîrşit, a treia scrisoare (Această scrisoare a Episcopului Andrei Şaguna, cum şi răspunsul lui Filaret la a doua scrisoare a episcopului de la Sibiu, cuprinzînd unele date în legătură cu lucrările Sinodului din „Eşi" au fost publicate de Ioan Lupaş, în „Anuarul" Institutului de Istorie Naţională Cluj, I, 1921/1922, Cluj, 1922, p. 337—342 şi în „Biserica Ortodoxă Română", XL, nr. 10, iulie 1922, p. 788—790. În „Istoria Bisericii ..." Andrei Şaguna a adăugat următoarea notă: „Am aflat de bine a adaoge opului meu şi acest paragraf carele am scos din împărtăşirea prietenească a fratelui în Hs. Filaret Scriban Arhiereul Stavropolului, pentru care îi aduc aici mulţumita mea cuviincioasă", p.262—268, vol. II), trimisă de Andrei Şaguna, la 19 martie 1860, se referă la un răspuns primit de la Filaret Scriban cu a cărui cuprins s-a „îndestulit". În acest mesaj el reînnoieşte rugăciunea referitoare la „precuvîntarea din Mărturisirea ortodoxă", fapt care dovedeşte că nu i se trimisese decît în parte.

Interesant de reţinut din scrisoarea aceasta că ierarhul din Sibiu primise, înainte de anul 1850, mai multe exemplare din „Mărturisirea Ortodoxă", ediţia Neamţ, de la răposatul arhimandrit al Neaţului — de bună seamă starețul Neonil, originar din Transilvania — dar le-a împărţit unor localnici.

Prin această scrisoare, Andrei Şaguna doreşte „fratelui Neofit" (Scriban) însănătoşire. Filaret comunicase lui Şaguna că fratele său era bolnav.

Scrisorile trimise de Andrei Şaguna lui Filaret Scriban, dintre care două le publicăm aici, (La transcriere s-a folosit, în general, ortografia actuală), în continuare, se adaugă la atîtea şi atîtea documente deplin concludente privind relaţiile frăţeşti între ierarhi ortodocşi transilvăneni şi moldoveni. Ele pun grăitor în lumină strădaniile şi contribuţiile slujitorilor Bisericii străbune pentru unitatea spirituală a neamului nostru.

Preot *Scarlat Porcescu*

*

Preasfinţite Domnule Episcope,
Multiubite frate în Hristos,

Deşi nu am norocire să fiu cunoscut cu Prea Sfinţia Ta dar auzind şi convins fiind despre lucrările literare bisericeşti cu care Te-ai deosebit şi pînă acum între fraţii noştri, căci în anul trecut mi-ai trimis mie opul Frăţiei Tale „Istoria bisericească pe scurt" prin parohul meu Ioan Băloiu din Poiana Sărată, totuşi năzuiesc eu la Frăţia Ta cu o rugare, şi adecă ocupîndu-mă cu compunerea unei „Istorii Bisericeşti" care am şi pus-o sub tipar, am trebuinţă de desluşirea acestor puncte:

1. Cîte bisericｉ şi mănăstiri se află în capitala Iaşi?

2. Care biserici şi mănăstiri sînt mai însemnate în Iaşi şi pentru ce?

3. Care mănăstiri la Moldova sînt mai însemnate şi pentru ce şi cine au fost fondatorii lor?

4. Ce fel de institute literare şi filantropice sînt în Iaşi şi pe la Episcopii şi oraşe în Moldova şi ce este întrînsele vrednic de a se pomeni publicului nostru român.

5. Este la Basarabia Mitropolie română şi Episcopie română şi unde este reşedinţa lor? Ce institute literare filantropice se află la Basarabia?

6. Ce şi cîte mănăstiri se află la Basarabia şi care este mai însemnată şi pentru ce?

7. A căror sfinţi moaşte se află în ţara Moldovei şi a Basarabiei şi unde sînt acele aşezate?

8. Cari şi care dintre boieri şi boierese s-au călugărit mai înainte şi în zilele noastre şi sînt şi astăzi din familii mari pe la Mănăstiri şi cînd au răposat călugăriţa Prinţesa Brîncoveneasa şi ce fapte strălucite au avut?

9. Cîte mănăstiri sînt pămînteşti şi cîte închinate şi acestea unde sînt închinate şi de la cine?

Mă rog dar la Frăţia Ta ca să binevoieşti a-mi da în 14 zile desluşire la susatinsele puncte ca să mă pot folosi cu ele şi a nu fi împedecat în tipărirea opului meu.

Pre lîngă care cu deosebită cinstire rămîn al Prea Sfinţiei Tale
frate în Hristos
Andrei Baron de Şaguna
episcopul Ardealului

Sibiu, 20 ianuarie 1860.

*

Prea Sfinţite Părinte
Iubite în Hristos frate,

Datele istorice bisericeşti care ai avut bunătatea a mi le împărtăşi în urma rugărei mele mi-au cauzat o mare bucurie şi îţi voi fi pentru dînsele totdeauna mulţămitor. O rugare însă tot aş mai avea către Frăţia Ta că să aibi bunătate a-mi mijloci şi precuvîntarea Frăţiei Tale din „Mărturisirea Ortodoxă" în care se vorbeşte despre soborul ţinut la Iaşi, cugetînd a putea scoate din aceea ceva mai desluşitor, ca din izvoarele ce-mi stau spre dispoziţie.

Încît pentru propunerea ce-mi faci Frăţia Ta, despre o colectă în favoarea „mănăstirei de la muntele Sfînt pentru călugării români" trebuie să zic că ţinta întreprinderii Frăţiei Tale e foarte sfîntă şi merită nu numai aplaudare, dar şi sprijinire obştească, însă eu cu durere trebuie să mărturisesc că nu pot promite nimic pentru că trebuie să ştii că Eparhia aceasta e una din cele mai sărace dar în toată biserica gr. orient. şi are sute şi mii de trebuinţe, care, din cauza lipsei rămîn neîmplinite. Noi sîntem încă departe de a ne da înşine ajutorul de lipsă întru neajunsurile noastre, dar şi mai departe de a fi în stare şi a împărtăşi altora ajutor. Noi mai că putem zice, că în cele dumnezeieşti noi nu avem unde ne pleca capul şi creştinii de aicea unde se află Episcopia, nu au niciodată mîngîierea de a se vedea în număr mai mare adunat la o sfîntă slujbă. Ei n-au fost norocoşi, aceea

(Continuare în pag. a 4-a)

Încă o biserică din Sălaj, construită de Horia

Între multele biserici de pe întreg cuprinsul Transilvaniei, care au dispărut în cursul vremurilor, se numără şi biserica de lemn din satul Bodia, judeţul Sălaj. Se vede încă bine locul unde şi-a avut temelia, pe deal, în cimitir. În memoria locuitorilor, amintirea ei este vie, deşi n-a rămas din ea nici material de construcţie, nici documente scrise.

Biserica a fost ridicată între anii 1781—1782. Era din lemn. Avea dimensiuni destul de reduse, aproximativ 11 m lungime şi 4,5 m lăţime. Avea o clopotniţă în care se aflau două clopote, desigur, pe latura de vest. Pe una din bîrne, deasupra uşii, era scris cu litere chirilice numele celui ce a construit-o: „Nicolae Ursu din Albac, zis Horia" şi anii: „1781—1782". Ea constituie o nouă mărturie asupra unei biserici ridicate de Horia, cealaltă fiind biserica din Cizer, azi în Muzeul Etnografic din Cluj-Napoca. Poate că marele revoluţionar va mai fi ridicat şi alte biserici care n-au mai ajuns pînă la noi. După tradiţie, şi biserica de lemn din Albac, azi la Olăneşti, judeţul Vîlcea, e denumită „Biserica lui Nicolae Ursu, Horia", pentru că în ea Horia, luptătorul pentru libertatea românilor ardeleni din 1784 s-a rugat şi a ascultat aici cuvîntările călugărului Sofronie de la Cioara, care i-a chemat pe românii ortodocşi în anii 1744—1761 la libertate religioasă.

În 1942, din cauză că biserica trebuia să fie reparată, autorităţile horthyste de atunci au dispus ca ea să fie restaurată, ori să fie dărîmată. Fiind în plin război şi sub ocupaţie străină, iar biserica nouă din piatră trebuia să fie acoperită şi nefiind fonduri suficiente, credincioşii au hotărît să o demoleze, iar lemnul din ea a fost vîndut jumătate în satul vecin, Buciumi, şi jumătate unui credincios. Lemnul a fost folosit pentru construcţii auxiliare în gospodăriile ţărăneşti, şi mai apoi pentru foc. Crucea din tablă — pusă după 1781—1782 — care era în vîrful bisericii, se păstrează şi astăzi la credinciosul Holhoş Lazăr. În calitate de martor ocular, acesta spune că sub Sfînta masă din altar — care era un butuc gros de lemn fixat cu un capăt în pămînt — s-a găsit un borcan, şi în el, două documente. Pe unul era scris numele preotului de atunci, „Popa Ilie" şi numele epitropilor. Pe cel de-al doilea era scris numele lui Horia şi istorisirea drumurilor sale la Viena pentru a cere Curţii drepturi pe seama poporului său. Amîndouă au fost luate de un epitrop, care, ignorînd importanţa lor, le-a distrus.

Din prispa bisericii au fost luaţi doi stîlpi, frumos încrustaţi, şi o bîrnă deasupra lor, pentru a fi păstrate. Dar în acelaşi an ele au fost luate de protopopul din Romănaşi şi azi nu se mai ştie nimic de soarta lor. De la vechea biserică au mai rămas doar cîteva icoane vechi şi un clopot, păstrate azi în biserica nouă din Bodia.

În felul acesta, nedîndu-şi seama de importanţa monumentului şi a celor două acte, s-au pierdut mărturii de mare valoare pentru trecutul nostru, şi mai ales privitoare la marele conducător al revoluţiei româneşti din 1784. Totuşi, mărturiile rămase în tradiţia satului merită să ne reţină atenţia, ca un modest omagiu adus lui Nicolae Ursu Horia din Albac, conducătorul ţăranilor răsculaţi din 1784.

Student *Gheorghe Longodor*

Pagini din istoria românilor americani (5)

La cumpăna dintre secole şi îndeosebi la începutul acestui veac se dezlănţuise şi în Ardeal o puternică campanie pro-imigraţionistă încurajată asiduu de societăţile navale de transport transoceanice. Ziarele germane, ce ajungeau pînă în Transilvania, în ţinuturile locuite de saşi descriau în culorile cele mai vii şi mai promiţătoare viaţa şi posibilităţile existente peste ocean. În zonele de convieţuire sau de contact cu comunitatea săsească, românii au suferit o puternică influenţă pe această linie. Imaginea unei perspective prospere ce-i aştepta pe temerari i-a determinat atît pe români, cît şi pe saşi a lua în mîini toiagul pribegiei şi a se îndrepta spre ocean. Umblaţi cu oile în aşa-zisul fenomen al transhumanţei, ciobanii din Mărginimea Sibiului sau cei din Ţara Făgăraşului au fost cei dintîi ce s-au arătat receptivi a lua parte la această aventură, abandonîndu-şi turmele şi familiile pentru a porni spre necunoscut.

Spre deosebire de ţăranii români plecaţi din alte zone ale Transilvaniei, ce s-au transformat în America în muncitori industriali, ciobanii din Mărginime şi din Tara Oltului şi-au continuat şi peste ocean îndeletnicirile moştenite din străbuni. Viaţa de cioban, cu libertăţile şi frumuseţile ei, era incompatibilă cu traiul din fabrică, în atmosferă înăbuşitoare şi fumul din hale, cu banda rulantă şi strictețea supraveghetorilor, cu cele 12—14 ore de muncă pe zi. De aceea, aceşti păcurari s-au angajat, încă de la sosire, ca ciobani în statul Montana, ale cărui ţinuturi erau propice dezvoltării şi practicării acestei îndeletniciri. Spre deosebire, însă, de ceilalţi imigranţi, numărul acestor păstori a fost extrem de mic, cifrîndu-se la cca. 400 de persoane pe la anul 1910.

Decorul Montanei avea să le producă adesea neplăceri. Vegetaţia diferită, pustietatea din jur, izolarea individului şi condiţiile în care îşi practicau meseria au produs de multe ori puternice impresii asupra lor, interiorizîndu-i, dar în acelaşi timp şlefuindu-le simţămintele pînă la melancolie.

Obligaţi a păzi de unul singur turme de pînă la trei mii de oi, în condiţiile în care mulsul devenea imposibil, ciobanii români din Montana au suferit esenţiale schimbări de concepţie şi comportament în îndelungata perioadă cît au păstorit pe acele meleaguri: arma de foc a luat locul bîtei ferecate cu care înfruntaseră acasă fiarele codrului; cortul de pînză găurită ce-şi lăsa locatarul la dispoziţia stihiilor dezlănţuite a luat locul colibei de pe dulcile plaiuri natale; singuri cîinii i-au mai rămas credincioşi, tovarăşi de nădejde în lunga suferinţă. Izolaţi timp de mai multe luni, şi lipsiţi de posibilitatea de a schimba o vorbă cu semenii lor, ciobanii româno-americani au fost poate unii dintre cei mai vitregiţi şi exploataţi imigranţi de pe teritoriul Statelor Unite; exploatarea avea, pe lîngă caracterul ei social, şi unul moral, legat în primul rînd de frustrarea dreptului de convieţuire.

Deosebit de ilustrativă, creaţia populară de imigraţie ce a apărut în presa românilor din America sau în gazetele transilvănene de la începutul acestui secol, este, poate, una dintre cele mai diversificate surse documentare ce oglindesc acest fenomen. Bogăţia de aspecte şi sentimente ce izvorăsc cu dărnicie din aceste doine şi balade, este, în fond, reflexul cotidian al trăirilor interioare ale individului, oglinda fenomenului de emigraţie aşa cum nu poate fi surprinsă de conţinutul searbăd al statisticii, sau sîrguinţa, de multe ori deşartă, a unor lucrări de specialitate.

Prof. *Eugen Lazăr*

Simbolul Credinţei

(Continuare din pag. 1)

acest drum este însuşi Hristos; El, prin Duhul Sfînt, revarsă harul sfinţitor împreună cu darurile Sale în primitorii cu vrednicie a Sfintelor Taine. Hristos este continuu prezent în mijlocul credincioşilor Săi (Matei 18, 20; 28, 20; Luca 24, 15; Ioan 14, 18). Prin Sfintele Taine ne aflăm în legătură personală cu Hristos, El devenindu-ne interior, adică sălăşluindu-se în noi (Ioan 15, 4) ca fraţi ai Lui (Evr. 2, 11; Matei 28, 10; Marcu 3, 32—35; Ioan 20, 17), prin El devenind noi fii adoptivi ai lui Dumnezeu şi, deci, cuprinşi în familia Tatălui ceresc. Iar pe culmile de sfinţenie a acestei vieţi creştine, viaţă care „este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu" (Col. 3, 3), harul lui Hristos, fără a micşora cu ceva libertatea umană a credinciosului ci pătrunzînd-o, luminînd-o şi întărind-o pe aceasta, orînduieşte toate spre adevăr, bine şi frumos. Despre starea de pe culmea vieţii creştine pămînteşti vorbeşte Sf. Apostol Pavel, cînd zice: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine" (Gal. 2, 20); şi, tot aşa, avînd în vedere aceeaşi viaţă în drum spre înaltul ei rost, adică creşterea în Hristos, prin trăirea potrivită cu ce a descoperit şi arătat El, ca şi prin ceea ce dăruieşte împreună cu Duhul Sfînt în Sfintele Taine, năzuindu-se spre atingerea stării omenităţii îndumnezeite a lui Hristos, acelaşi Apostol ne spune că urcuşul nostru moral şi spiritual merge cu ajutor haric „pînă vom ajunge toţi la unitatea credinţei şi a cunoaşterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvîrşit, la măsura vîrstei deplinătăţii lui Hristos, ca să nu mai fim copii şi jucăria valurilor, purtaţi încoace şi încolo de orice vînt..., ci ţinînd adevărul, în iubire, să sporim întru toate, pentru El, care este capul, Hristos" (Efes. 4, 13—15).

Cunoscînd noi importanţa deosebită a Sfintelor Taine în viaţa creştină şi cugetînd creştineşte, mereu cu credinţă neşovăitoare, asupra lucrării mîntuitoare a harului dumnezeiesc împărtăşit prin ele, să reţinem pe primul plan al conştiinţei, că:

1. Se cuvine să ne pregătim totdeauna cu rîvnă duhovnicească pentru primirea cu vrednicie a Sfintelor Taine, aşa cum ne învaţă Biserica noastră dreptmăritoare.

2. Să avem mereu în cuget că bunurile primite prin Sfintele Taine sînt dumnezeieşti, că nu sînt despărţite de Dumnezeu, ci izvorăsc şi se revarsă din El, că astfel Sfintele Taine ne introduc în comuniune cu Părintele ceresc, ca fii adoptivi ai Lui, prin Hristos în Duhul Sfînt: „Noi sîntem templu al Dumnezeului celui viu" (II Cor. 6, 16); „Au nu ştiţi că trupul vostru este templu al Duhului Sfînt, Care este în voi...? Slăviţi, dar, pe Dumnezeu în trupul vostru şi în duhul vostru, care sînt ale lui Dumnezeu" (I Cor. 6, 19—20).

3. Prin Sfintele Taine ne alipim de Domnul; „Iar cel care se alipeşte de Domnul este un singur duh cu El" (I Cor. 6, 17).

4. Sfintele Taine, bine şi corect înţelese, ne deschid larg şi spre semenii noştri, purtători ca şi noi ai aceluiaşi chip al lui Dumnezeu, chip care, desăvîrşit real şi absolut, este însuşi Hristos (Filip. 2, 6), Care s-a dăruit pentru toţi şi pe toţi îi cheamă la Sine („Veniţi la Mine toţi..." — Matei 11, 28); iar Sfîntul Apostol Pavel ne îndeamnă cald şi stăruitor, ca „să nu caute nimeni numai ale sale, ci fiecare şi ale altuia", cugetînd în noi „la fel ca şi Hristos" (Filip. 2, 4—5). Deschiderea spre aproapele ca poruncă divină întăreşte frăţia dintre oameni, înţelegerea şi conlucrarea frăţească dintre neamuri şi popoare, contribuind la statornicirea păcii şi ajutînd peste tot la propăşirea spre binele tuturor.

Şi astfel cunoscînd că „toată darea cea bună şi tot darul desăvîrşit de sus este, pogorîndu-se de la Părintele luminilor" (Iac. 1, 17), să preamărim pe Dumnezeu cu smerită închinăciune şi fierbinte mulţumire pentru binefacerile Sale părinteşti, urmînd povaţa Bisericii noastre, după îndemnul apostolesc: „Precum aţi primit pe Hristos Iisus, Domnul, aşa să umblaţi întru El, înrădăcinaţi şi ziditi fiind într-însul, întăriţi în credinţă, după cum aţi învăţat, şi prisosind în ea cu mulţumire" (Col. 2, 6—7).

Legături frăţeşti între ierarhi...

(Continuare din pag. a 3-a)

încă, ca să vadă pe Episcopul lor slujind mai cu pompă, după cum cer sărbătorile noastre cele mai mari, din pricină că nu avem o biserică mai mare episcopească şi numai trei bisericuţe mici, în care trebuie să împărtăşim şi să îmbulzim tinerimea studioasă atît clericală cît şi gimnazială, ba şi pe cea din şcolile elementare dimpreună cu deosebitele de oameni ale creştinilor noştri.

Aş avea o mare dorinţă de a întemeia o mănăstire în locul celor multe avute, dar acum toate perdute. Cum s-au perdut vei pofti a vedea mai tîrziu din opul meu de sub tipar. Acum deocamdată însă vrem să ne zidim o biserică episcopală şi spre scopul acesta am şi colectat în Eparhie dar sîntem încă tare departe de acea sumă ce se cere pentru astfel de zidire. De aceea, mai îndrăznesc şi cu rugarea, dacă cumva poţi mijloci oarecare ajutor spre acest scop sfînt de acolo, mijloceşte pentru că asta ar fi o binefacere meritată în creştinii noştri de aicea de veacuri, o binefacere prin care s-ar înlesni realizarea dorinţei a mai bine de o jumătate de milion de români şi care realizare ar servi nesfîrşit de fala românimei întregi.

Nu-mi lua în nume de rău atîtea greutăţi ce îţi fac şi primeşte simţămintele mele cele sincere de frăţietate

Al Frăţiei Tale fratecredincios în Hristos

Andrei Şaguna
Episcopul Ardealului

Sibiu, în 23 februarie 1860

Vizită ecumenistă la Centrul arhiepiscopesc din Sibiu

Vineri, 12 iunie 1981, Centrul arhiepiscopesc a fost vizitat de doamna Else Müller, referentă pentru legături ecumenice a Bisericii Evanghelice Luterane din Bavaria (R. F. G.), împreună cu un grup de patru colaboratori.

Însoţiţi de d-l prof. Dr. Hermann Pitters de la Institutul teologic protestant, ramura Sibiu, oaspeţii au fost primiţi de P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărăşanul.

Doamna Müller a făcut o expunere a activităţii ecumenice pe care o desfăşoară unitatea bisericească din care face parte, exprimîndu-şi bucuria participării unor reprezentanţi ai Bisericii Ortodoxe Române la seminariile pe care le organizează.

P. S. Episcop-vicar Lucian a făcut o prezentare a Centrului mitropolitan din Sibiu şi a relaţiilor frăţeşti, ecumeniste, existente între cultele din ţara noastră, dorind totodată oaspeţilor călătorie plăcută pe meleagurile Patriei noastre.

O carte uitată despre Eminescu

— studiul teologului Ilie Cristea din 1895 —

Cel ce avea să fie odată Patriarhul ţării, cu numele cunoscut Miron Cristea, este autorul unui studiu laborios pentru epoca în care a apărut — printre primii cercetători ai operei marelui poet al României — aplecat asupra unei opere de mare răsunet în toate părţile vechii Dacii. El a intuit devreme mesajul răscolitor al poeziei eminesciene şi a tipărit la Someşeni, lîngă Cluj, în maghiară studiul: *Eminescu, viaţa şi opera*, printre primele monografii asupra lui Eminescu, înaintea altor studii, mai uşor de publicat la Iaşi ori la Bucureşti, decît la Someşeni, în Transilvania, unde regimul austro-ungar tocmai suprimase mişcarea *Memorandului*, dînd ani grei de închisoare vajnicului preot-tribun al românilor, Vasile Lucaciu, lui Ioan Raţiu şi altora.

Autorul acestei cărţi surprinzătoare despre Eminescu, în 1895, aşeza pe contrapagină versurile lui Vlahuţă: *Măreţ pluti-va printre veacuri / Măestrul dulce Eminescu*, — adăugînd de mînă dedicaţia către forul academic: „Măritei Academii Române, în semn de înaltă consideraţie, Bpesta, 3/15 mai 1895, Dr. Elie Cristea, *teolog* şi filosof absolut", — în care epitetul final nu avea atunci nimic depreciativ, absolut însemnînd doar „cu studii încheiate, cu diplomă". Cartea, nu prea voluminoasă atestă, pe lîngă pregătirea menţionată în titlurile de mai sus, pasiune literară, erudiţie de istoric al culturilor, capacitate critică remarcabilă pentru un autor care n-a făcut „literele", filologia.

Prima parte a volumului e consacrată vieţii poetului, cu bune informaţii asupra drumului atît de sinuos al marelui poet, obligat să-şi agonisească o pîine cînd bibliotecar, cînd revizor, cînd jurnalist. Datele destul de amănunţite, repede evocate, sînt corecte; cu unele scăpări, totuşi inexplicabile, pentru că erau la îndemîna tuturor şi au stîrnit adesea comentarii: trecerea lui Eminescu pe la Blaj, poate pe la Beiuş chiar — în dorinţa lui de a cunoaşte patria dascălului iubit: revoluţionarul paşoptist Aron Pumnul, de a vedea „mica Romă", la faţa locului, întîlnind umbrele corifeilor Şcolii Ardelene, care acum două secole au inaugurat era modernizării culturii şi limbii româneşti, luptînd prin istorie, limbă şi prin şcoli pentru renaşterea naţiunii noastre. Eminescu a vorbit cu o preţuire caldă, — altfel decît Junimea, decît Maiorescu — despre Şincai, Maior, Cipariu. Nu ne spune nimic nici despre angajarea lui Eminescu în 1877 la *Timpul*, unde a dus o acţiune energică contra abuzurilor şi imoralităţii cercurilor politice dominante. Dar pot fi scuzate, oarecum, aceste scăpări, — căci monografia tînărului Ilie Cristea era un început curajos în studierea operei marelui poet, pe care cercetătorul l-a intuit bine în imensitatea talentului şi în profunzimea operei sale.

Studiul despre care vorbim încearcă să pună pe Eminescu în paralelă cu marii scriitori predecesori: Lenau, Petöfi, Schiller şi chiar Arany, pe care studenţii din cele două capitale, — unde se aflau mulţi tineri români, adică la Viena şi Budapesta, acolo lăsase amintiri şi Eminescu, — îi cunoşteau bine şi-i puteau compara între ei, urmînd mai ales linia clasic-romantică a operei lor. Viaţa lui Lenau ori a lui Petöfi a fost furtunoasă, incertă, ca a lui Eminescu, — talentul lor era copleşitor. Instinctul creaţiei prin cuvînt a îmbogăţit cultura popoarelor lor, ca şi opera celebră a lui Schiller ori Arany, — scriitori fără studii înalte, dar stăpîniţi toţi de febra scrisului, de mesianismul operei lor celebre.

Biograful timpuriu al poetului nostru subliniază şi dinamica participare a lui Eminescu la Iaşi, la dezvelirea statuii lui Ştefan cel Mare, la 5 iunie 1883 cînd a citit, într-un cerc amical, celebra sa *Doină*, ultima manifestare publică a furtunosului poet-ziarist; apoi, la cîteva zile după aceea, accesul de alienaţie presimţită a izbucnit, surpînd facultăţile creatoare ale geniului. Viaţa poetului nostru a fost tot atît de nefericită ca aceea a lui Schiller, zice biograful iubitor de comparaţii, la nivelul literaturii europene. Dar, deşi probabil avea la îndemînă ediţia Maiorescu a *Poeziilor* lui Eminescu, din 1883, eveniment remarcabil în istoria literaturii noastre, el nu o menţionează şi uită să ne spună că în acelaşi an 1889 au dispărut şi prietenii de-o viaţă ai poetului: Veronica Micle şi Ion Creangă. Ne spune însă amănuntul semnificativ că în 1890 i s-a ridicat un bust lui Eminescu la Botoşani, despre inaugurarea căruia au vorbit un fost prieten al poetului: C. Vasiliu, — dar şi Scipione Bădescu, — cum am avut ocazia să arăt în antologia *Pagini vechi despre Eminescu*, cuprinzînd texte aşezate cronologic despre poet şi opera lui (1975).

Partea a doua a studiului lui Ilie Cristea din 1895 se ocupă de *Opera* poetului cîtînd la loc de frunte, se-nţelege, fapt important mai ales pentru românii din Ardealul robit, *Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie*, apoi *La Bucovina*, poeme cu răsunet deosebit pentru tineretul studios din universităţile străine. Autorul zice că Eminescu ne-a lăsat 96 de poezii, una mai frumoasă ca alta, — că viaţa lui personală a fost implicată în creaţia lui poetică (p. 25), — că melancolia adîncă, pesimismul lui sînt similare naturii lui Heine. Se citează în spiritul revoluţionar al vremii, cu influenţa vădită a luptelor pentru libertate şi drepturi, în spiritul *Memorandului*, strofe din *Împărat şi proletar*, din *Scrisori* şi din *Doina*, apoi sînt evocate temele mari ale liricii eminesciene: iubirea, natura, femeia (cu discreţie amintită în treacăt, sursă de tristeţi, de suferinţe, de elegii): *Montua est, Călin, Crăiasa din poveşti* i s-au impus atenţiei. Mai ales vizibil este, ca un fir roşu, pesimismul lui Eminescu, — deci apropierea lui de Schopenhauer era cu totul evidentă. Filozoful german a fost admirat de poetul român, — zice autorul acestui studiu, care citează de asemenea *Curentul Eminescu*, studiul lui Vlahuţă foarte cunoscut în epocă, în sare admiraţia pentru marele maestru era copleşitoare, — şi ea se impunea mai ales tineretului studios.

De pe atunci încă, *Luceafărul* era considerat ca sinteza gîndirii şi a artei lui Eminescu; finalul lui atinge o culme a artei literare şi asupra lui insistă teologul literat atît de pătrunzător pentru epoca sa (p. 48), fără a se opri însă numai la poezie. Eminescu este un autor de excepţie, ca istoric în *Influenţa austriacă*, dizertaţie rostită în cadrul prelegerilor duminicale, organizate de Junimea în 1876, sau în numeroase articole de jurnal (p. 61); e citată antologia publicisticii lui Eminescu din 1891, alcătuită de Păucescu, sînt citate traducerile lui din Kant, Schiller, încercările lui de dramă, proba publicată de tînăr: *Făt-Frumos, Sărmanul Dionis*; — deci, nici arta prozei nu e uitată în acest studiu remarcabil prin intuirea dimensiunilor operei lui Eminescu. Mai e un detaliu de reţinut din evocarea tînărului autor, istoric literar al unui mare moment din evoluţia artei noastre literare: se face trimitere la un articol memorabil al lui Eminescu, uitat de atunci de toţi cercetătorii operei sale, uitat de editorii publicisticii, în speţă de Cuza, de Iorga, de I. Creţu: *Cristos a-nviat!*, a apărut în *Timpul* din 1878, un articol de antologie, care i-a plăcut mult lui Caragiale, — l-a reţinut şi l-a reprodus, indicînd pe Eminescu drept autor al lui, din epoca în care lucrau împreună în redacţia *Timpului*; deci dramaturgul ştia bine cine e autorul evocării simbolului unei sărbători şi el l-a reprodus în *Epoca*; recent, la centenarul apariţiei articolului lui Eminescu l-am retipărit în revista *Reînvierea* din Ierusalim şi l-am predat autorilor ediţiei academice a *Operelor* (Creţia-Vatamaniuc) pentru a-l include în vol. X, în curs de tipărire acum; acest articol, semnalat deci de Ilie Cristea în volumul despre care vorbim (p. 73), îşi are istoria lui, fiind un atestat în plus pentru ataşamentul lui Eminescu faţă de vechile noastre tradiţii, faţă de credinţa populară, în nota splendidei sale *Rugăciuni* şi a Colindelor postume.

Dar Eminescu nu este numai înnoitorul conceptelor, al viziunii poetice, aliind memoria istorică, adîncimea filozofică şi vibraţia afectivă, lirică, a sensibilităţii artistice, ci şi un deschizător de drum în arta limbajului poetic, oferindu-ne înaltă rafinare a cuvîntului românesc. Cristea vorbeşte şi despre „arta deosebită" a poetului (p. 66), despre figurile de stil, variate, surprinzătoare ale construcţiei poetice, despre aliajul de vechime şi noutate în lexicul poetului, despre rima atît de muzicală, de rară şi de înnoitoare (p. 73), — element component al expresivităţii versurilor eminesciene. Desigur, multe elemente sînt preluate din studiile lui Maiorescu, Vlahuţă, din comentariile poetice tot mai frecvente după dispariţia poetului, — dar punerea în relief a înnoirii estetice a limbajului poetic, prin ecoul adînc al poeziei lui Eminescu, pînă la marginile de vest ale poporului român, însemna o mărturie vie a unităţii spirituale a celor ce-l citeau pe Eminescu, pe Alecsandri, pe Slavici ori pe Creangă. Se recunoaşte în acest volum — grăitor despre modernizarea culturii noastre — rolul difuzării operei eminesciene cu sprijinul lui Maiorescu, editorul reputat al poetului. Tineretul, în primul rînd, a simţit puterea versurilor lui Eminescu, ca un balsam şi un şoc, stimulîndu-i inteligenţa şi fortificînd unitatea morală sub semnul artei poetice majore. Ilie Cristea vede cu un ochi ager toate aceste adevăruri şi pledoaria lui pentru opera lui Eminescu este cu deosebire importantă, evocînd şi anumite niveluri ale spiritualităţii româneşti: un larg auditoriu îşi găseşte un mare aliat în lupta pentru demnitatea şi frumuseţea limbii şi literaturii, ca expresie a forţei creatoare a poporului din sînul căruia s-a ivit poetul-exponent al culturii naţionale.

Dacă azi apar în fiecare an studii erudite consacrate operei lui Eminescu, iar colecţia *Eminesciana* a Editurii *Junimea* de la Iaşi tipăreşte cărţi după cărţi, vechi şi noi, despre această operă cu cel mai mare răsunet în conştiinţa cititorilor şi a scriitorilor noştri, — nu trebuie să uităm pe pionierii acestor studii prin care a progresat cultura noastră întreagă.

Ilie Cristea şi-a înscris numele printre primii autori de monografii consacrate lui Eminescu; — abia e cunoscut însă istoricilor noştri. A fost mereu citat canonicul Grama de la Blaj, care l-a defăimat pe Eminescu, deşi de la Blaj se cuvenea altă preţuire pentru marele poet. I-a fost dat lui Iosif Vulcan să-l tipărească întîi şi să-i publice şi ultimul set de 7 poezii, plătindu-i colaborarea, iar lui Ilie Cristea să-l omagieze admirabil în volumul său din 1895.

Prof. *Gh. Bulgăr*

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Nicolae Mladin*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; *Lucian Făgărăşanul*, Episcop-vicar — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136 - 137 — telex: 11226, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 30 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poştală plătită în numerar) Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |